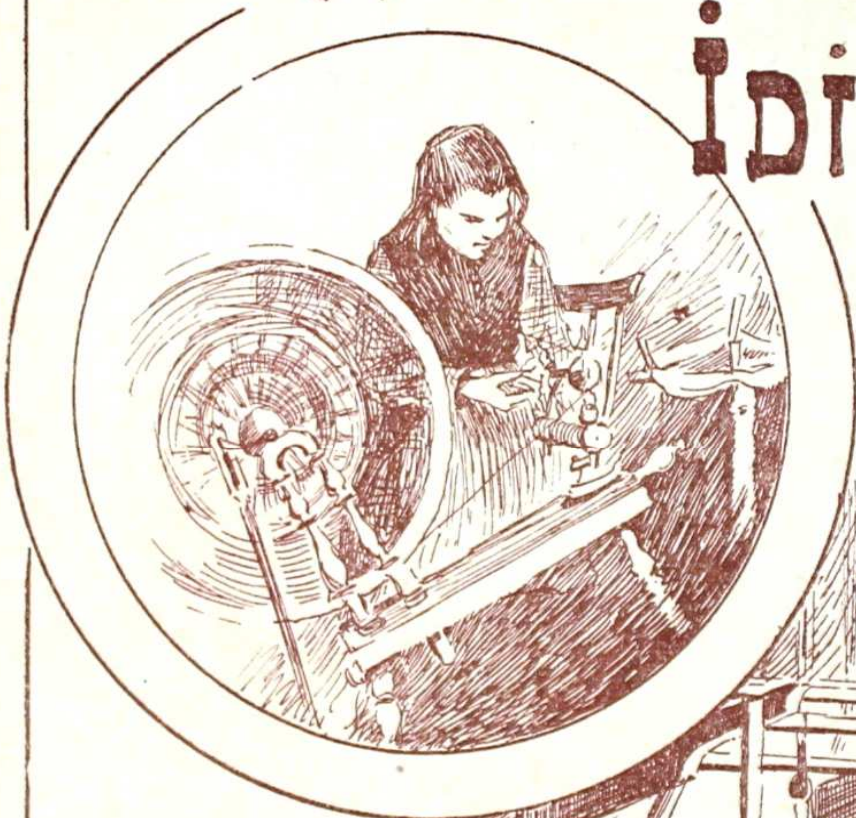


ARBETSHEMMET

FÖR

QVINLIGA

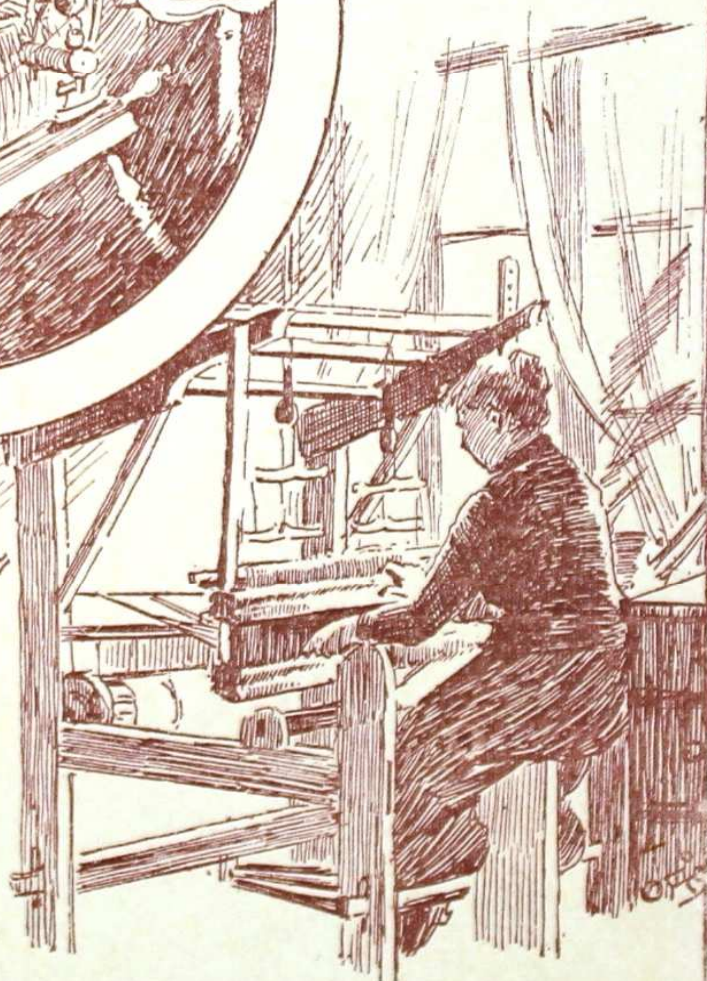
IDIOTER



NORRTULLS-

GATAN

Nº 14



ARBETSHEMMET

FÖR

QVINLIGA IDIOTER.

UTKAST

AF

THORBORG RAPPE.



STOCKHOLM

TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET

1892.



om vårbäckens sorl, när den, nyss befriad från drifvans fångsel, hoppar fram öfver sten och tufva nedför skogsbacken, så ljuder det friska barnets skratt i dess moders öra. Som solstrålens glittrande ljus på våg och på vårgröna björkar, så lyser det friska barnets leende för den lyckliga modren. Ljus och förhoppningsfull ligger framtiden, med stora löften. Hopp finnes, och hopp näres i lyckliga föräldrahjertan för deras friska, rikt begåfvade älskling, hvars första igenkännande leende mötes med jubel, hvars första ord upprepas och återupprepas såsom ett snilles värdefulla tanke. Sådan är bilden af det lyckliga hem i hvars sköte ett barn, friskt till kropp och själ, gjort sitt inträde, spridande

omkring sig det värmande solljus, som dessa oskuldsfulla varelser föra med sig.

Men det finnes andra hem, der föräldrar stå bäfvande vid deras älsklings bädd, utan att våga erkänna sin fruktan inför sig själfva, än mindre kläda den i ord. Dragen, lemmarna, allt kan vara friskt och felfritt. Men hvad betyder väl denna stillastående blick, denna orörlighet, denna fullkomliga likgiltighet för allt vid den ålder då andra barn börja jollra, och då en ljusglimt i det klara barnaögat och ett leende på de friska läpparna gifva tillkänna, att de glädjas öfver modrens åsyn eller fröjdas öfver en erhållen leksak.

Se der den ångestfulla fråga, som under nattens tysta timmar med allt större och större makt träder fram för det orofyllda modershjertat. Slutligen står den sorgliga sanningen, i all sin obevekliga verklighet, tydlig och oundviklig, inristad liksom med eldskrift: »vårt barn, vår älskling, kring hvilket så många glada förhoppningar voro fästa, är sjukt, och skall aldrig utvecklas som andra barn. Från dess blick skall aldrig förståndets fulla ljus stråla. Dess själ skall aldrig nå den utveckling, som är människoslägtets stora företråde. Dess lif skall blifva en börda för det sjelf och för dess omgifning».

Hvilken afgrund af sorg och qual ligger ej i dessa, oftast i hjertats djup dolda tankar. Hvilken kamp mot den förtviflan, som vill bemäktiga sig det arma, qvidande modershjertat!

Från hednatidens mörker hafva vi nått fram till nutidens öfvercivilisation. Men under alla tider hafva dessa yttringar af degeneration inom menniskoslägtet framträdt. Otvifvelaktigt har, under de tider då barnets lif låg helt och hållet i fadrens makt, mången af dessa vanlottade blifvit ett rof för skogens vilda djur, och på så sätt befriats från en tillvaro som skulle blifvit sorgligare än djurets.

Under hela medeltiden behandlades dock dessa varelser, hvilka vi nu med ett gemensamt namn benämna *idioter*, men hvilkas många olika benämningar oftast beteckna olika grader af den sjukdom som angripit deras hjernceller, med en viss grad af pietet. De ansågos som ett slags heliga varelser, och hade ofta sitt hemvist i klostren eller i de s. k. Helig-Andshusen. Men något försök att förbättra deras tillstånd, eller att meddela dem något slags uppfostran gjordes icke. Det är först från dessa senare decennier, från midten af detta århundrade, som försöken datera sig, att äfven låta idioten få sin del af den välsignelse, som ligger uti uppfostran och undervisning.

I början af 1840-talet var det i en af Schweiz' herrliga alptrakter som en stackars idiot, knäböjande vid en Kristusbild vid vägkanten, fäste en förbifarande människöväns uppmärksamhet. »Kan, så tänkte han, denne vanlottade höja sin själ i bön till den Högste, hvarför skulle ej också hans förstånd kunna i någon mon odlas äfven i andra riktningar?» Denne man, doktor Guggenbühl, var den förste som

anlade en uppfostringsanstalt för idioter, af hvilka i dessa natursköna trakter funnos en stor mängd. — Hans exempel följdes af andra med större framgång, och i utlandet, synnerligast i Tyskland, Österrike och Schweiz, såväl som i våra nordiska grannland, finnas nu flere stora anstalter för idioters vård och uppfostran. Äfven i Sverige ha under dessa senaste tjugo åren flere skolor för, såsom de här benämnas, *sinnesslöa barn*, uppstått. Landstingen hafva i flere län tagit hand om dessa olyckliga och uppriktat skolor (internat). — Äfven enskilda personer såväl som föreningar sörja för idiotbarnens uppfostran och staten lemnar ett årligt understöd till hvarje sådant barn, som anses »bildbart» d. v. s. kan bibringas någon slags kunskap, boklig eller i handaslöjd. — Således tycks vården om de idiotiska *barnen* vara inne på en god stråt, om än icke ännu mer än en ringa bråkdel af dessa vanlottade få njuta välsignelsen af uppfostran och undervisning.

Djupt behöfver man dock ej intränga i studiet af den stackars idiotens kropps- såväl som själs-egenskaper, för att få klarhet om att idioten *aldrig* återvinner de intellektuella gåfvor, som han möjligen en gång egt. Det som är borta, är borta för alltid. Uppfostrarens åligganden bestå uti att söka utveckla det som lemnats oberördt vid den stora förstörelseprocessen i hjerncellerna, och att genom upparbetande af dessa rester göra lifvet så drägligt som möjligt för dessa människoslågtets parias.

Således kan idiotuppfostraren aldrig sätta sitt mål så högt, att när, efter årtal af oändligt mödosamt arbete, hvad som kan emottagas är meddeladt, idioten skulle kunna utgå i lifvet som fullgod arbetare i sitt fack. I kampen för tillvaron, i lifvets hårda strid, blir den stackars idioten alltid underlägsen. I en verld der det gemensamma ansvaret så litet beaktas, der Kainsordet »icke skall jag taga vara på min broder», om än ej öppet uttaladt, dock ständigt öfvas i handling, kan ju ej den vanligen försagde idioten, som saknar all förmåga att göra sin rätt gällande, hålla jemna steg med sin lyckligare lottade broder.

Detta blef snart en erkänd sanning bland dem som tagit vård om idioterna. Glädjen öfver den uppfostran, som blifvit dem bibringad i skolorna, förbittrades af tanken på den lott som väntade de fleste af dem, nämligen de, hvilka antingen egde hem der fattigdom, last och nöd stredo om herraväldet, eller ock, i saknad af hvarje tillflykt, voro dömda att tillbringa sina återstående dagar i landförsamlingarnas fattighus eller städernas fattigförsörjningsanstalter, i båda dessa kategorier hemfallna till förslöing, parad med saknad af den lycka de under sin skoltid fått njuta. Ty idiotens känslolif är ofta lika varmt som den normalt begåfvades, fastän den förre saknar förmåga att i ord uttrycka hvad han erfar. Men under kärleksfull vård blomstrar han upp, liksom den vilda ängsblomman utvecklas till färg och form i trädgårdens fruktbara jordmån.

Idiotvännernas omsorger vände sig nu till anskaffande af hem der deras skyddslingar kunde få tillbringa sina återstående dagar i en omgifning, som icke alltför mycket afvek från deras lyckliga tillvaro i skolorna. Mångenstädes ha sådana hem blifvit anordnade, och hvad särskildt skolan för sinnesslöa barn i Stockholm angår, så hade, genom ansträngningar af några vänner till densamma, redan år 1878 ett sådant hem upprättats för från skolan utgångna gossar. Detta hem, hvilket började med att gifva skydd åt trenne hemlösa gossar, har nu, hufvudsakligen genom allmänhetens aldrig tröttnande välvilja, utvecklats så, att det eger en landtgård, *Rickomberga*, i närheten af Upsala, der tolf ynglingar, utgångna från skolan för sinnesslöa barn i Stockholm och nästan alla konfirmerade, lefva ett lyckligt lif i det de se sig kunna med sitt arbete, hvar och en i sin mon, bidra till gårdens skötsel.

Så var nu lyckligen sörjdt för de från skolan utgående manliga individerna. Nu kom turen, som vanligt först i andra rummet, till de qvinliga. I hela långa tio år fingo dessa vänta, ty först 1888 den 7 September öppnades, i en förhyrd lokal i N:o 14 A Norrtullsgatan, det lilla anspråkslösa hem, hvilket ännu har sin tillvaro på samma ställe, för sju hemlösa flickor. Sedan dess har detta hem fortgått med ungefär samma antal skyddslingar, hvilka föra en lycklig tillvaro i ett stilla, enformigt hvardagslif, under utförande af de handarbeten hvori de erhållit under-

visning under sin skoltid. Dessa arbeten, bestående af väfda, sydda, stickade, knypplade och virkade beklädnads- och husgerådsartiklar, blifva, tillika med åtskilliga gåfvor af hemmets vänner och gynnariinnor, afyttrade på en årligen återkommande försäljning. Af de ofvannämnda sju flickorna äro dock endast fyra användbara för utförande af handarbeten i någon nämnvärdt inbringande mon. Af de öfriga har en, till följd af medfödd brist på ordningssinne, aldrig kunnat bibringas någon kunskap i handarbete, utan är hon endast användbar till de gröfsta sysslor. En är hydrocefal och har i följd deraf bristande synförmåga. Hennes enda arbetsskicklighet består uti att sticka mycket grofva yllestrumpor och att plocka lappar. Den tredje står på en *mycket* låg ståndpunkt i intellektuelt afseende och kan endast användas till fullkomligt mekaniskt handarbete. Då dertill lägges att idioten i allmänhet är särdeles långsam och saknar uthållighet, samt endast i ytterst få undantagsfall uppnår den normales arbetsförmåga, så är lätt att inse, att förtjensten på detta arbete icke kan blifva stor. Tanken på att använda dessa flickor till tvätt eller gröfre, mera inbringande, fruntimmersarbete, måste förkastas då deras kropps-konstitution är så bristfällig, att de sakna krafter och uthållighet till ett ihållande eller ansträngande arbete. Emellertid är det på inkomsten af dessa årliga försäljningar, på räntan af det lilla kapital, som bildats af en för hemmet anordnad större bazar, hvilken inbringade 18,000 kr., samt några mindre donationer

och på fattigvårdsafgifterna för några af de i hemmet vistande flickorna, som detsamma underhållits under dessa förflutna $3\frac{1}{2}$ år, utan att i högre grad hafva behöft ingripa på kapitalet.

Men behovet af utvidgning är tvingande. Flere flickor i skolan stå färdiga att lemna densamma. Skola dessa lemnas till hem, hvilka i intet afseende förtjena detta namn? Skola de, visserligen med goda intentioner, men utan den karakterens kraft, som är så nödvändig i lifvets strid, kastas ut midt i alla de faror och fröstelser hvaremot just deras sjukdom beröfvat dem all motståndsförmåga? Eller skall inom det lilla hemmet kunna beredas skydd äfven för dessa värnlösa? På dessa frågor ligger det afgörande svaret hos allmänheten.

Sjelfva känna dessa värnlösa ingen oro för morgondagen. De lefva som fogeln under skyn för stunden, qvittra, om än med toner, hvilka icke mycket likna näktergalens melodiska slag, sitt tack för de kunskapens, lifsglädjens och barmhertighetens smulor som falla från deras begåfvade medbröders rika bord. Ja, barmhertighet, tagen i kärlekens tjänst, det är det som dessa arma behöfva! Barmhertigheten är sagans konungadotter, hvilken böjde sig så djupt att hon med sina läppar nådde det förstenade trädets rot. Med sin ödmjukhet och kärlek löste hon förtrollningen och vann åter och höjde upp till sig sin älskade, han, som bundits af troll-

makten, verldskärleken. Må barmhertigheten i kärlekens tjänst blifva den makt, som böjer sig så djupt ned att hon finner dessa arma, tager dem i sin famn och med ödmjukhetens kyss löser dem från förtrollningen och höjer dem upp till sig!

